

איור: ערד תיבת

איך מנטה מקררת?

האם מנטה באמת מקררת ואלכוהול מחמם, או שזאת רק אשליה?

שוקי

שמח לבב אנוש). שתיית משקאות חריפים גורמת להרחבת כלי הדם, בעיקר הנימים שנמצאים בעור, קרוב לפני השטח. לכן הפי רצוף שלך מאדים כשאתה משתכר.

הדם מחמם לך את העור, וחישי החום שנמצאים בו קולטים את החום הזה וממחרים לרווח למח שחם. אבל חום שנמצא קרוב לפני השטח זה חום שהולך לאיבוד. למעשה, הרחבת הנימים היא אחת הדרכים הטבעיות

של הגוף להתקרר – הדם נמצא בטמפרטורה של כ-37 מעלות צלזיוס, בחוץ כמעט תמיד קר יותר, ולכן כשמקרבים את הדם לפני השטח של הגוף הדם מתקרר.

תופעה דומה מתרחשת כשאנו נרדמים. בעת השינה טמפרטורת הגוף שלנו יורדת – לכן אנו אוהבים לישון עם שמיכה – וכשמישהו נרדם (בעיני קר מרגישים את זה עם ילדים קטנים) לפעמים מרגישים שבוקע ממנו

פתאום גל של חום. זה לא כי הוא מתחמם. להפך. זה כיוון שהוא מאבד את החום שלו לטובת הסביבה.

בקיצור, אם אתה נתקע בטעות בסופת שלגים, הדבר האחרון שאתה רוצה לעשות זה לשתות אלכוהול. תה חם עם נענע, לעור מת זאת, יכול להציל לך את החיים. ועוד להשאיר אותך עם תחושה נפלאה של רעינות בפה.

שוקי היקר

כרגיל, הכל אשליה. נתחיל מהמנטה, הקרויה גם "נענע", שמרמה את הגוף שלך בדרך הכי ישירה שיש. בעור שלנו יש המון סוגים של חיידים, ובהם גם חיידים מיוחדים לקור. השחקן הראשי בחיידים האלה הוא חלבון בעל שם ארוך ושיריותי שמקוצר ל-TRPM8, וכשהוא מתקרר הוא מתחיל שרשרת של תגובות שמפרשת על ידיך כקור. ואת תפקודו של החלבון הזה הנענע משבשת.

במנטה יש מנתול, חומר שמסוגל לחדור דרך העור שלך, להגיע לחיידים הקור שבו ולהגביר את הרגישות שלהם. ואז, כל ירידה בטמפרטורה מתפרשת כקור עז. אשליה לא מזיקה

בנענע יש מנתול, שמסוגל לחדור דרך העור שלך, וכשהוא מגיע אל ה-TRPM8 הוא מגביר מאד את הרגישות שלו. ואז כל ירידה קלה בטמפרטורה (כמו זו שנגרמת כשאתה שואף אוויר דרך הפה ומאדה קצת רוק מעל פני הלשון) מתפרשת כקור עז. ההשפעה הזו חזקה יותר במקומות שבהם

העור חריר יותר, ואף שהירידה בפה היא הדוגמה הקלאסית, ישנם עוד כמה אזורים רגישים שהמנטה יכולה לרענן.

הנענע עושה את זה, כנראה, כדי להרחיק טורפים. המנתול קוטל צרעות ונמלים, ומרתיע חלק מהחיות הגדולות יותר, כמו צבאים, שפשוט לא מתחברים לטעם. והרווח של הנענע הוא התענוג שלנו.

אשליה יותר בעייתית היא זו של האלכוהול, או ליתר דיוק האתנול (זה שמו הפרטי של האלכוהול המסוים שמ

דן אריאלי

מומחה להחלטות חשובות

כדאי לשכור מכונית?

פרופסור יקר, אני מתלבט אם להשתמש בחברה שמשכירה רכב לפי שעה. לא משתלם לי לקנות מכונית, אבל כשאני חושב לשכור, לדוגמה לנסיעה מחוץ לעיר, אני מחליט נגד. זה מציק לי כשאני קונה בסופר יקר במקום ברשת זולה, אבל הרי גם מכונית היתה מייקרת. מה לעשות? **מיקי**

מיקי היקר,

אתה יודע, אם היית קונה מכונית באמת היית מוציא הרבה יותר כסף, אבל היית סובל פחות בקניית. היית יכול לנסוע לרשת הזולה, בלי להרגיש מדי שבוע את הכאב שברוך בהוצאת כסף כדי להגיע לסופר עצמו. מה גם שלמכונית יש הרבה שימושים שונים. אמנם כל אחד מהם לגופו כנראה לא נראה לך סיבה מוצדקת לקנות מכונית, ולכן אתה מתמקד רק בעלות השולית של נסיעה לאורך כמה קילומטרים.

יש לי רעיון שבבילך, והוא להתקשר לחברת ההשכרה ולנסות לשכנע אותם לתת לך לשלם מראש עבור השכרת רכב לשלוש שעות, ארבע פעמים בחודש, למשך שנה. כך לא תחשב את העלות והתועלת בכל נסיעה לסופר.

אם לא תצליח לשכנע את החברה, שקול לחשב כמה אתה חוסך מכך שאינך רוכש מכונית, ואת הכסף הזה להכניס לחשבון שיהיה מיועד להשכרת מכונית. וכדי להבטיח שתשתמש בכסף להשכרת רכב, תתחייב לתרום את העודף בסוף השנה לארגון צדקה שאתה שונא.

מותר לצחוק מבדיחה של עצמי?

חברה נזפה בי פעם על זה שצחקתי מבדיחה של עצמי. זה אסור? לא הייתי מספרת בדיחה שלא מצחיקה אותי. **נ'**

נ' היקרה,

הרבה בדיחות מבוססות על פואנטה מפתיעה בסוף. כך שלצחוק מבדיחה שאת כבר מכירה את הסוף המפתיע שלה, זו דרך לא רעה לשווק אותה. דרך אגב, שלחי לי את הבדיחה בבקשה. הקונטרס צייה השלילית היחידה שאני יכול לחשוב עליה היא שאולי החברה שלך הניחה שהצחוק שלך אינו אמיתי, ושבעצם ניסית להשפיע עליה להעריך את הבדיחה יותר. במקרה הזה, אולי כדאי לך לחפש חברה חדשה.

פרופ' אריאלי הוא חוקר כלכלה התנהגותית ומחבר רבייהמכר "לא רציונלי אבל לא נורא" והאמת על באמת". שאלות לדן אריאלי: askdan@calcalist.co.il

בכמה עלה מדד הסטריאוטיפים?

ואיך דעות קדומות מעידות על מצב הכלכלה

מספרים שבגן העדן כל המאבקים איטלקים, הטבחים צרפתים, השורטרים בריטים, המכונאים גרמנים, ואילו ההנהלה ומחלקת התכנון הם בירי שוויצרים. בגן עדן האנשים מהלאומים הנכונים מאיישים את התפקידים הנכונים. חלום ארגוני. בגיהנום, לעומת זאת, המאבקים שוויצרים, הטבחים בריטים, השוטרים גרמנים, המכונאים צרפתים והמנהלים איטלקים. העוקץ של הבדיחה הזאת נעוץ כמובן בכוחם של סטריאוטיפים ודעות קדומות. תפיסה מעוותת שיש לנו זה על תרבותו של זה. הסטריאוטיפים אחרים גם לאיבה, קנאה, שנאה, אפליה וגזענות, אבל נדמה שקשה מאוד להסתדר בלעדיהם. הם סוג של קצרנות שמאפשרת לנו להסביר לעצמינו את העולם שמסביב, לשוחח עליו, ולא פחות חשוב, להתברך עליו. וכדי שניטיב ליצור את הסטריאוטיפים שלנו במקום שהם אלה שייצרו אותנו, כדאי להכיר יותר אותם ואת תכולתם.

מי שערכה היכרות כזאת היא ענקית המחקר Pew, שמתוך התעניינות בק-

במשאל של Pew כל אחד מעמי אירופה דירג עצמו כרחום וכצנוע ביותר. אבל בקטגוריות אחרות – אמינות, הירות והיעדר רחמים – כמעט כולם בחרו גרמניה

שיים הפוקדים את אירופה ערכה יותר מ-37 אלף ראיונות עם תושבי האיחוד: <http://bit.ly/PewStereotype>

המחקר של Pew חשף פסימיות גוברת ברחבי היבשת ובעיקר בדרומה, אובדן אמון במנהיגות הפוליטית, וחרדות שהולכות וגוברות בנוגע לאי-שוויון ורמות האבטלה. הבריטים נחצים בדעתם אם להישאר באיחוד או לעזוב אותו. מלבד בגרמניה, בכל מדינות האיחוד יש רוב מוחץ של אזרחים שאינם מרוצים מהכיוון שאליו מדינתם מתקרמת, ובאף מדינה לא מאמינים שהמצב ישתפר בטווח הנראה לעין.

בעקבות צניחה ענקית של יותר מ-15% בתמיכה בהמשך קיומו של האיחוד האירופי, החליטו החוקרים ב-Pew לבחון את היבשת החולה גם דרך הסטריאוטיפים שתושביה מייחסים זה לזה, ולעצמם. החוקרים ביקשו מהנשאלים לאפיין את עמיתיהם לאיחוד, בני הלאומים השונים, לפי מידת האמון, היוהרה והרחמנות שהם מזהים בהם.

באופן לא מפתיע, כל אחד מהלאומים דירג עצמו כרחום ביותר, וכצנוע ביותר (למעט האיטלקים, שהעניקו את המקום הראשון בצניעות לספרד). באופן יותר מפתיע, כמה שנוגע לאמינות התגלה קונצנזוס: כמעט כל העמים, מפולין עד ספרד, דירגו את הגרמנים כאמינים ביותר. כמעט כולם – למעט היוונים. בעיני היוונים הגרמנים הם דווקא שאינם שליליים בכל המדדים, לרבות האמינות. מה שמעניין הוא שהם חשים בסטריאוטיפים הש-

ליליים האלה דווקא בתקופה שבה הם חייבים לגרמנים כל כך הרבה על הסיוע הכספי הנדיב שהם מקבלים מהם. לצדם הפולנים, שחוו על בשרם היסטוריה מורכבת במיוחד עם הגרמנים, מפגינים כלפיהם יחס אמביוולנטי, ובוחרים בהם במקום הראשון גם בקטגוריית האמינות וגם בקטגוריית חוסר האמינות.

ובכלל, פרק הסטריאוטיפים במשאל של Pew הפך לפרק עיסוק בתרמיתם של הגרמנים, האומה הדומיננטית באיחוד: בצד הערכה גבוהה לאמינותם הם זכו במשאל לדירוגי שאי על הירות, חוסר רגישות והיעדר חמלה. המתחרים היחידים שלהם במשבצת ההירות הם האומה השנייה בהשפעה תה באיחוד, הצרפתים. ובתחרות על תואר לב האבן מוזנבים בגרמנים רק הבריטים.

אבל דווקא הבחירה של כל עם בעצמו כצנוע וכרחום ביותר היא המעניינת והמידיגה יותר. מה מרמז חוסר הפרגון הזה בקרב תושבי היבשת?

בסדרת הטלוויזיה "סיינפלד" הופיע פעם רופא שיניים שהתגיר רק כדי שיוכל לספר בדיחות אנטישמיות בלי שישתיקו אותו. האם הדמות הנלעגת הזאת יכולה לשמש מראה לאזרחי אירופה, שיותר משני עשורים אחרי שהתאחדו עדיין משמרים טינות, דעות קדומות וסטריאוטיפים, ומשתמשים בהם כמשפיים להביט דרכם במציאות?

פרופ' רפאלי הוא ראש המרכז לחקר האינטרנט באוניברסיטת חיפה sheizaf.rafaeli.net

תורת המספרים

הסטטיסטיקה של החיים

למה ערבים יותר טובים במתמטיקה?

באילו בתי ספר המורים למתמטיקה משכילים יותר – הערבים או היהודים? מתברר שבבתי הספר הערביים. הסיבה היא אותה הסיבה שלתלמידים הערבים לא יהיה הרבה מה לעשות עם רמת הלימודים הגבוהה: ערבים-ישראלים עם בגרות טובה ואף השכלה אקדמית מתקשים למצוא עבודה, ופונים להוראה.

גל חן

שיעור האקדמאים הערבים בשירות המדינה: 44%. שיעורם בכלל הציבור: 20%

מורים בבתי ספר במגזר הממלכתי-דתי

מורים בבתי ספר ערביים

מורים בבתי ספר ממלכתיים יהודיים

נתונים: למיסי, 2011. המרכז הערבי לתשפט ומדיניות, 2011. אינופוגרפיקה: מיכל פזרון